

zamosan dolgoztunk a közelben lévő Tiszapüspöki, Felső-földek lelőhelyen), és 1109 m²-et kutattunk meg.

A lelőhelyen 44 objektumot tártunk fel (17 gödör, 25 árok, 1 sír és 1 kemence). 9 objektum őskori (ezen belül három tartozott a Gáva-kultúrához, egy kora vaskori), 3 római császárkori (szarmata), 1 avar, 2 Árpád-kori és 29 ismeretlen korú volt. Az ásatás legérdekesebb lelete egy avar kori harcos K–Ny-i tájolású sírja volt. A bolygatlan sírban a férfi jobb felkarján egy vasfecsze, bal felkarja mellett egy vaslándzsa, jobb kézfejeben egy vastör volt. A halott ruházatához és ékszereihez tartozott még 2 vascsat és egy vékony, pajzs alakú bronzlemezekkel díszített öv.

A geodéziai felméréseket az MNM NÖK I. Budapesti Régió munkatársai végezték.

Munkatársak: Ritly Jenő és Wolf Ernő technikus.

NAGY NÁNDOR NORBERT

256. Tiszaszentimre, Híd-zúg (KÖH 85905)

(Jász-Nagykun-Szolnok megye) Ő, Sza, Á

2013. december 16–17-én terepbejárást végeztünk Kunmadaras és Tiszaszentimre települések határában a tervezett MOL-vezeték nyomvonalán. A terepbejárás során, Tiszaszentimrétől K-re, a Híd-zúg határánál, az 5. sz. mellékcsatorna melletti dűlőtől Ny-ra, a Mester-lapos nevű mocsártól Ny–ÉNy-ra, közepes-rossz megfigyelési körülmények mellett a lelőhelyen átlagos sűrűségű Árpád-kori, szarmata és őskori kerámiatöredékeket gyűjtöttünk. A lelőhely É-i és D-i végén a leletanyag sűrűsödik. Kiterjedése megközelítőleg 1200×180–200 m.

KISS CSABA

257. Tokaj határa

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő, Sza, Á

A Herman Ottó Múzeum a Szerencsi kistérség ivóvízellátását célzó beruházáshoz kapcsolódóan (KEOP-1.3.0 / 09-11-2011-0046 azonosító számú projekt), előzetes régészeti dokumentáció keretében, 2013. október 4–14. között terepbejárást végzett. A felszíni kutatás Abaújszántó, Tállya, Szerencs, Taktabáj, Csobaj, Tarcal és Tokaj területét érintette. Legnagyobb részben késő bronzkori, kisebb mennyiségben neolitikus, római császárkori és középkori lelőhelyeket azonosítottunk. A település határában az alábbi lelőhelyeket dokumentáltuk.

Tégla-szín-dűlő észak (KÖH 88537): A lelőhely Tokaj határában, a Tokaj–Tarcal közút közvetlen közelében, annak D-i részén helyezkedik el a környezetéből enyhén kiemelkedő ÉNy–DK irányú dombhat ÉNy-i részén. A terület mezőgazdasági művelés alatt áll, a bejáráskor kukorica fedte, ami rossz látási viszonyokat biztosított. 130×40 m-es területen szórványosan Árpád-kori kerámiatöredékeket gyűjtöttünk.

Új-rét-dűlő 1. lelőhely (KÖH 88533): A lelőhely a Tokaj–Tarcal közút közvetlen közelében, annak D-i oldalánál, az Új-rét-dűlő É-i részén helyezkedik el. A terület mezőgazdasági művelés alatt áll; a bejáráskor részben lucerna, részben szántás fedte. 60×60 m-es területen szórványosan római kori kerámiatöredékeket gyűjtöttünk.

Új-rét-dűlő 2. lelőhely (KÖH 88535): A lelőhely Tokaj határában, az Új-rét-dűlő ÉK-i részén helyezkedik el, a környezetéből markánsan kiemelkedő É–D irányú dombon, a Tokaj–Tarcal közút mindkét oldalán. A terület mezőgazdasági mű-

velés alatt áll, a bejáráskor szántott volt, ami jó látási viszonyokat biztosított. 440×140 m-es területen nagyon intenzíven római kori (428 db), szórványosan őskori kerámiatöredékeket, pattintott köeszközöket gyűjtöttünk.

TÓTH KRISZTIÁN

258. Tomor határa

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő, Kö

A Lak, Hegyemeg, Tomor, Irota és Szakácsi községek ivóvíz-minőség-javítás c. projekt előzetes régészeti dokumentáció I. fázisának készítéséhez kapcsolódóan, 2013. február 6-án tartottunk terepbejárást. A Homrogd–Kupa–Monaj községek közti útelágazás és Tomor között nagyrészt az út mindkét oldalán, a szántóföldön, ill. a sarjadó őszi búzában végeztünk gyűjtést. A következő lelőhelyeket regisztráltuk.

Őskor: Szakadás-oldal és Vadász-patak között 2. (Szakadás oldal és Vadász-patak között 1.) (KÖH 83331), Szakadás oldal-tól D-re 2. (Szakadás oldaltól Ny-ra) (KÖH 83321). A Tomor és Lak közötti szakasz jobbára jól bejárható volt. Itt került azonosításra az őskori *Szakadás oldaltól Ny-ra (Rózsástól É-ra) (KÖH 83329)* lelőhely.

Középkor: Rózsástól É-ra (Szakadás oldaltól D-re 1.) (KÖH 83279), Szakadás-oldal és Vadász-patak között 1. (Szakadás oldaltól D-re 2.) (KÖH 83325), Szakadás oldaltól D-re 1. (Szakadás oldal és Vadász-patak között 2.) (KÖH 83317) lelőhely.

Munkatársak: Kalli-Tutkovics Eszter, Kalli András, Páll Gergely.

L. HAJDÚ MELINDA

259. Tófü, Ev. templom

(KÖH 85939)

(Baranya megye) Kö

A falu közepén, két völgy találkozásánál, a forrásos völgy felett álló ev. templomtól ÉNy-ra eső domboldalon található a falu temetője. Október 15-én a templom és a temető közti füves domboldalon, a temetőbe vezető gyalogút Ny-i felén néhány apró középkori kerámiát találtunk. Ettől É-ra, a sírok közti földben már nem láttunk leleteket. Igen sűrű középkori leletanyagot gyűjtöttünk viszont a templomtól K-re álló lakóház kertjében, amelyet részben még növényzet borított. A viszonylag nagyobb méretű töredékek között hullámvonaldiszes darab is található.

Munkatárs: Máté Gábor (PTE).

K. NÉMETH ANDRÁS

260. Tököl, Laposka-Szkela

(KÖH 85373)

(Pest megye) U, Á

A tököli gátfejlesztési munkálatokhoz a múzeum szakfelügyeletet biztosított. A munka során a gát dunai oldalán az altalajig leástak és az így keletkezett földmennyiséggel megemelték a gátat. A szakfelügyeletet az így keletkezett lehumuszolt sávhoz kellett biztosítani. A 2,5 km hosszú szakasz 2013 májusa és augusztusa között készült el. A munkálatok során csak egy helyen kerültek elő régészeti objektumok, a leletmentést 2013 májusában el is végeztük.

A feltárás során 2 nagyobb amorf gödör, 2 kemence és a hozzájuk tartozó munkagödör került elő. A nagyobb gödrökben újkőkori (zselizi kultúra) kerámiatöredékek, állatcsontok, valamint egy faragott csonttű és egy csiszolt kőbalta töredéke volt. A kemencékhez tartozó munkagödörből pedig Árpád-kori edénytöredékek kerültek elő.

FARKAS ZOLTÁN

261. Törökszentmiklós határa (Jász-Nagykun-Szolnok megye) Ő, U, B, Sza, I

Az M4 gyorsforgalmi út Abony–Fegyvernek 96+055–125+000 km szelvények közötti szakaszának építését megelőzően az MNM NÖK munkatársai előzetes régészeti dokumentáció készítésének keretében az alábbi lelőhelyeken végeztek kutatásokat.

Kender-part (M4 20. lh.) (KÖH 66400): A régészeti szakirodalomban már ismert lelőhely Törökszentmiklóstól ÉK-re helyezkedik el. Az M4 autópálya tervezett nyomvonala ezen a részen (122+900–123+50 km szelvények) nagyjából ÉNy–DK irányban fut és a terepbejárások alapján kijelölt lelőhely D-i részét érinti. Az MNM NÖK által 2013. október 31.–november 18. között végzett próbafeltárás alkalmával 1653,48 m² nagyságú területet nyitottunk meg, amin összesen 34 régészeti korú jelenséget azonosítottunk és tártunk fel, amit 26 objektumhoz soroltunk. Ebből 7 gödör kronológiai helyzete egyelőre nem határozható meg. A szelvényfalak tanúsága alapján a régészeti jelenségek betöltését többnyire a mai felszíntől mért 40–70 cm-es mélységben lehetett dokumentálni, egyes esetekben (a 4. kutatóárokban) azonban már 35–40 cm mélyen észrevettük az objektumokat. Sajnos a próbafeltárás jellege miatt, sok esetben csak a régészeti jelenségek egy része esett a kutatóárkokba. A telepjelenségek többsége (14) biztosan vagy feltételelesen az őskorba sorolható. Ebből egy késő bronzkori urnás hamvasztásos temetkezés emelhető ki, míg a többi esetben nagyon kevés és rendkívül töredékes a keltezésre használható neolitikus leletanyag. A rendelkezésre álló adatok alapján nem lehet eldönteni, hogy az urnás hamvasztásos temetkezést magányos sírként vagy egy kisebb sírcsoport/temető egyik sírként lehet értelmezni. Különösen szembeötlő volt a kőkori emlékek sűrűsödése a lelőhely K-i részén, a partoldalban. Míg a római császárkorba sorolható emlékek (egy négyszögletes alaprajzú veremház, a közelében feltárt nagy méretű kút a hozzá kapcsolódó kútházzal vagy lejáróval, két közepes méretű gödör és egy keskeny árok részlete) a partoldaltól távolabb helyezkedtek el. Leletanyagukat a jelentős mennyiségű és könnyen felismerhető korongolt, galambszürke színű áru mellett a kézzel formált edények változatos típusai (fazekak, tálak) alkották. Szinte mindegyik szarmata telepjelenségben sok állatcsontot találtunk.

A lelőhely megelőző feltárását az MNM NÖK munkatársai kezdték el Szilágyi Krisztián Antal régész vezetésével 2014-ben.

Munkatársak: Kovács Sándor és Kulcsár Kornél technikusok, valamint Miletics Edina régészhallgató.

CZIFRA SZABOLCS

Kender-part III. (M4 22. lh.) (KÖH 37020)⁸²: A próbafeltárás során a tervezett csomópont és a lelőhely metszésében négy, több szakaszból álló szondát húztak, a nyomvonal É-i és D-i szélén, összesen 1243,73 m²-nyi felülettel. A feltárt 19 régészeti jelenség többsége a lelőhely Ny-i részén csoportosult, csak 2 árok került elő a lelőhely megnyitott részének K-i felén.

A feltárt jelenségek nagy része méhkás alakú tárológödör (STR: 4, 19, 20, 21), vagy ismeretlen funkciójú gödör (STR: 2, 3, 5, 6, 11, 18, 22) volt. Ezek mellett előkerült 2 sír (STR: 15, 16), 2 kút (STR-14, 23), 1 füstölő (OBJ-6, STR: 7, 10, 13), valamint 3 árok (STR: 8, 9, 24).

Az objektumok közül kiemelkedik a két sír, valamint a füstölő. Mindkét sír D–É-i tájolású volt, egymástól kb. 1,5 m-re helyezkedtek el. Az STR-15-ös sírban eltemetett halott a hátán feküdt, nyújtott helyzetben, fejfelé D-nek. Csontjai rossz megtartásúak voltak. Lábfejei között egy szürke, korongolt félgömbös tál volt. Jobb mellkasa felső részén egy vastöredék került elő erősen rozsdás állapotban, elképzelhető, hogy ez volt a fibulája. A csontok felszedése közben a jobb alkar alatt egy másik erősen rozsdás vastárgy került elő. Az STR-16-os sírban eltemetett halottat az előzőhöz hasonlóan hátán fekvő, nyújtott testhelyzetben temették el. Kezei a medencére voltak helyezve. Lábszárai és lábfejei nem kerültek elő, ez valószínűleg a csontok rossz megtartásának köszönhető. A lábszárcsontok mellett hiányzik a bordák jelentős része és a koponya hátsó része is. A koponya két oldalán két egyszerű bronz huzalfülbevaló került elő. Az állkapocs alatt egy négyzetes gyöngy maradt meg a nyakláncból (később egy állatjáratban további két gyöngyöt találtunk). A jobb kulcscsont magasságában egy vasfibula, a gerincoszlop alsó részén pedig egy vascsat maradványa került elő. A fenti mellékletek mellett még négy ismeretlen funkciójú vastárgy került elő. Ezek mindegyike a középvonalán helyezkedik el, egymástól 40–45 cm-es távolságban, elképzelhető, hogy a koporsó részei voltak.

Az OBJ-6-os füstölő három részből állt. DNY-i részén egy téglalap alakú padkásan szűkülő oldalú gödörrel indult (STR-7). Ennek ÉK-i rövidebbik oldalában sikerült megfigyelni az STR-10-es sz. átégett oldalú kör alakú kürtöt, ami az STR-13-as négyzetes gödörbe vezetett. Mivel az STR-13-as jelenség nagy része a megnyitott árok É-i oldala alá nyúlt, teljes kiterjedését nem sikerült meghatározni.

A leletanyag miatt mindenképp meg kell említeni az STR-11-es ismeretlen funkciójú gödört. Teljes kiterjedését ennek sem ismerjük mivel K-i és Ny-i vége is a megnyitott árok oldalai alá nyúlt. A nagy mennyiségű kerámiatöredék mellett előkerült belőle egy erősen rozsdás vassarló és egy díszített csontlemez töredéke. A csontlemez mindegyik oldala csiszolt, alsó része ívesen záródik, oldalai ebbe az irányba ívesen szélesednek. Díszítése három pontkör sorból és a köztük lévő rovátkolt egyenes sávokból áll. A lemez szélén hálómotívum zárja le a díszítést.

A terepbejárások során feltételezett korszakok közül (középső neolitikum, vaskor, római császárkor, avar kor) csak a római császárkor (szarmata kor) leleteit vagy objektumait fedeztük fel a próbafeltárára kijelölt területen. A lelőhely Ny-i részén egy temető részletét sikerült megfogni, ami nagy valószínűséggel

⁸² A lelőhely a kutatások eredménye alapján 2014-ben összevonásra került a Kender-part (KÖH 66400) lelőhellyel, a Közhiteles Nyilvántartásban ezen a néven és számon található meg.